

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут менеджменту, харчових
технологій та торгівлі
Кафедра менеджменту та адміністрування
СИЛАБУС
навчальної дисципліни «Мікроекономіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Руденко О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«08» 02 2024 р.

Розробник Пономаренко С.І., професор, к.е.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування
(назва кафедри)

Протокол від «08»02 2024 р. № 3

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____ Лашук О.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2024, 2 семестр, ОПП «Публічне управління та адміністрування» (ОС «Бакалавр»)
Викладач (-і)	Пономаренко С.І., професор, к.е.н.
Профайл викладача (-ів)	
Контакти викладача	0676067973

Анотація курсу.

Курс "Мікроекономіки" є складовою частиною економічної теорії, що вивчає обґрунтування виборів, які здійснюються невеликими економічними одиницями. Ця дисципліна вивчає поведінку і механізм прийняття рішень окремими суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, галузями, громадськими організаціями і державними агенціями, тобто мікросистемами), що прагнуть досягти мети шляхом використання обмежених ресурсів для яких можна знайти альтернативне застосування.

Відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики фахівця зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» «Мікроекономіка» є базовою для вивчення таких дисциплін, як «Економіка підприємства», «Інвестування», «Основи управління державними і місцевими бюджетами». Набуті знання та вміння застосовуються при прийнятті економічних та управлінських рішень.

The course "Microeconomics" is an integral part of the economic theory, which studies the justification of elections, which are carried out by small economic units. This discipline examines the behavior and mechanism of decision-making by individual actors (individuals, farms, enterprises, industries, public organizations and government agencies, that is, microsystems) who seek to achieve the goal by using limited resources for which alternative alternatives can be found.

The result of the course's study is the student's understanding:

- availability of universal tools for analyzing the understanding of economic systems and methods for its optimization;
- ways to substantiate the choice with the stated goal, limited resources and alternative opportunities for their use.

The student should know: the usual terminology and the most favorable methods of microeconomic analysis; The main principles of the development of microsystems in the dynamics of economic development.

The study of discipline involves the acquisition of skills and the ability to independently analyze and justify the rational behavior of microsystems, as well as prediction of future changes and possible economic situations.

Thus, the content of the course consists of concepts and categories that contribute to the formation of an economic way of thinking and action, the theoretical substantiation necessary for the development and adoption of Ural solutions. The study is subject to environmental factors, the interaction of supply and demand, consumer

behavior, technology theory, enterprise on the market, efficiency and balance of the economic system.

Thus, the purpose of the course is to form a system of knowledge on the theory of consumer behavior, the theory of enterprise and market structures, the market of factors of production.

The main tasks should include the study of the basic provisions of microeconomic theory, the acquisition of skills in using the tools of microeconomic analysis.

2. Мета та цілі курсу. Курс "Мікроекономіки" є складовою частиною економічної теорії, що вивчає обґрунтування виборів, які здійснюються невеликими економічними одиницями. Ця дисципліна вивчає поведінку і механізм прийняття рішень окремими суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, галузями, громадськими організаціями і державними агенціями, тобто мікросистемами), що прагнуть досягти мети шляхом використання обмежених ресурсів для яких можна знайти альтернативне застосування.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗКх) та фахові (ФКх) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК16. Вміння використовувати базові знання з економіки та підприємницької діяльності.

ФК18. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

3. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність застосовувати професійно-профільовані знання й практичні навички для розв'язання типових задач спеціальності.

Результатом вивчення курсу є розуміння ЗВО:

- наявності універсального інструментарію для аналізу поведінки економічних систем і методів її оптимізації;

- шляхів обґрунтування вибору при сформульованій меті, обмежених ресурсах і альтернативних можливостях їх використання.

ЗВО має знати: узвичаєну термінологію і найбільш сприятливі прийоми мікроекономічного аналізу; головні принципи поведінки мікросистем в динаміці економічного розвитку.

Вивчення дисципліни передбачає набуття навичок та умінь самостійного аналізу і обґрунтування раціональної поведінки мікросистем, а також прогнозування майбутніх змін і можливих економічних ситуацій.

Таким чином зміст курсу становлять поняття та категорії, що сприяють формуванню економічного образу мислення та дій, теоретичному

обґрунтуванню, необхідному при розробці та прийнятті управлінських рішень. Вивченню підлягають фактори зовнішнього середовища, взаємодія попиту та пропозиції, поведінка споживача, теорія виробництва, підприємство на ринку, ефективність і рівновага економічної системи.

4. Пререквізити.

Викладання курсу спирається знання, отримані студентом внаслідок вивчення дисциплін економічного спрямування в середній школі або коледжі

5. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	90
Індивідуальне завдання – розрахункова графічна робота	
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	4

6. Тематика курсу.

Тема 1. Введення в сучасну економічну теорію.

Основні поняття та категорії

Мета: з'ясувати, які фактори зовнішнього середовища і яким чином впливають на прийняття управлінських рішень окремих суб'єктів.

Основна проблема: полягає в тому, що ринок як складна динамічна система визначає ефективність функціонування суб'єктів господарювання. Необхідно дати кількісну оцінку впливу ринкових факторів і відповідно до цього адаптувати діяльність підприємств до зовнішнього середовища.

Провідна ідея: теорія ринку є фундаментом прогнозування діяльності господарських суб'єктів, що дозволяє будувати модель їх поведінки для досягнення певної мети.

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу

Мікроекономіка як складова частина економічної теорії. Зміст, співвідношення термінів "політична економія", "теоретична економіка", "економ ікс".

Предмет, об'єкт, метод і тезаурус дисципліни. Методологічні основи курсу. Поведінка індивідуума, "домогосподарства", підприємства. Групи підприємств в ринкових умовах. Діалектичний підхід до явищ, системний

аналіз, комплексність, моделювання, економіко-математичні методи. Тезаурус мікроекономіки: товар, ціна, ринок, попит, пропозиція, споживач, вибір, раціональна поведінка, методи оптимізації, граничний характер основних робочих понять, рівновага.

Мікросистема як суб'єкт ринкових відносин. Поняття системи. Різновиди систем. Економічна система - система відкритого типу. Характеристика зовнішнього середовища і зовнішніх регуляторів, необхідність саморегулювання. Приклади мікросистем. Економічна мікросистема як багатоцільова, політична, динамічна, самовдосконалююча, інформаційно-матеріальна система.

Особливості функціонування мікросистем в ринковій економіці. Матриця ринкових форм: монополія і моносонія, досконала і недосконала конкуренція. Основні моделі ринку.

Обрані методи: лекційні заняття, обговорення матеріалу на практичних заняттях, самостійна робота, консультації викладача, індивідуальна робота, ділові ігри і господарські ситуації.

Практикум: вміння аналізувати і робити узагальнення теоретичних положень і статистичних матеріалів, набуття навичок виконання економічних розрахунків.

Питання для обговорення:

1. Фактори зовнішнього середовища і їх вплив на діяльність господарюючого суб'єкта.
2. Зміст та завдання мікроекономічної теорії.
3. Роль мікроекономіки в прийнятті управлінських рішень.
4. Мікросистема як суб'єкт ринкових відносин.
5. Особливості функціонування мікросистем в ринковій економіці.
6. Основні моделі ринку.

Основні поняття теми: мікроекономіка, ринок, товар, ціна, попит, пропозиція, споживання, вибір, раціональна поведінка, рівновага, альтернативна вартість, моделі ринку.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Що вивчає мікроекономіка? Що таке ринок?
3. В чому полягає системний аналіз?
4. Якими рисами відрізняється економічна система?

Тема 1.2. Основи теорії попиту

Зміст попиту. Поняття пропозиції. Модель взаємодії попиту і пропозиції в аналізі різних економічних систем. Закон попиту. Аналітичне, табличне та графічне представлення попиту. Принципи граничної корисності. Ефект доходу і заміщення. Індивідуальний і ринковий попит.

Цінові та не цінові детермінанти попиту. Графічне пояснення

відмінностей понять "зміна в попиті" та "зміна обсягів попиту". Зрушення кривих попиту.

Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту у вимірі чутливості споживача до зміни цін. Особливості обчислення показників цінової еластичності попиту. Еластичність у точці кривої попиту та на її відрізьку (дуже еластичність). Оцінка еластичності попиту та змін у сукупній виручці і ціні товару.

Властивості еластичності. Еластичність попиту за ціною. Зміни еластичності з рухом по кривій попиту. Характеристика основних Факторів цінової еластичності попиту та особливостей їх впливу.

Еластичність попиту за доходом. Ступінь еластичності за доходом для "нормальних" товарів та товарів "низької якості".

Перехресна еластичність попиту. Поняття товарів-субститутів та комплементів, еластичність попиту на них.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації. самостійна та індивідуальна робота, написання рефератів та їх публічний захист.

Практикум: набуття навичок самостійної побудови моделей взаємодії попиту та пропозиції на ринку конкретного товару, використання законів попиту та пропозиції, визначення та застосування властивостей еластичності,

Питання для обговорення:

1. Закон попиту і пропозиції як один з основних законів Функціонування ринкової системи.
2. В чому полягає суть попиту і закону попиту?
3. Яким чином здійснюється аналіз змін в обсязі попиту та попиту в цілому?
4. Еластичність попиту та її властивості.
5. Оцінка еластичності попиту за ціною та за доходом.

Основні поняття теми: попит, пропозиція, гранична корисність, ефект доходу і заміщення, детермінанти попиту, лінія попиту, еластичність попиту, субститут, комплемент.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Яку роль відіграє модель взаємодії попиту і пропозиції?
2. Який механізм дії закону попиту?
3. Що означає зрушення кривих попиту?
4. В чому полягає визначення ступені еластичності?
5. Що таке перехресна еластичність ПОПИТУ?

Тема 1.3. Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції

Закон пропозиції. Аргументація пропозиції: ціна як ринковий стимул для виробника і споживача. Збільшення граничних витрат як СТРИМУЮЧИЙ Фактор збільшення обсягу виробництва продукції.

Криві пропозиції та обсягу пропонованого товару. Зсув кривої пропозиції під впливом цін на ресурси, рівня технології виробництва, податків і дотацій, тощо.

Обчислення рівня цінової еластичності пропозиції та особливості її дії.

Рівновага на ринку. Урівноважена ціна та кількість товару.

Вплив дефіциту та надлишку товарів на рівень урівноваженої ціни.

Роль урівноважуючої функції цін. Особливості впливу змін попиту і пропозиції на урівноважену ціну, ринкова рівновага та реальна поведінка підприємства. Можливі ситуації в аналізі попиту і пропозиції

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота, обговорення конкретних ситуацій.

Практикум: вміння самостійно аналізувати дію закону пропозиції, засвоєння та визначення закономірностей у зсуві кривої пропозиції, набуття досвіду обчислення РІВНЯ цінової еластичності пропозиції, визначення урівноважених показників.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає суть і які засоби уявлення використовуються при визначенні пропозиції?
2. Яку роль відіграє визначення еластичності пропозиції?
3. Які фактори впливають на еластичність пропозиції?
4. В чому полягає ринкова рівновага попиту і пропозиції?
5. Урівноважуюча функція цін: особливості та дія.

Основні поняття теми: аргументація пропозиції, граничні витрати, крива пропозиції, еластичність пропозиції, ринкова рівновага, дефіцит та надлишок товарів, урівноважена ціна.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Закон пропозиції та особливості його дії.
2. Вплив змін у пропозиції на обсяг пропонованих товарів.
3. Особливості впливу ринкових характеристик на еластичність пропозиції.
4. Ринкова рівновага та реальна поведінка підприємства.

Тема 2. Теорії поведінки споживача

Мета: визначити співвідношення та взаємодію потреб, корисності товару та поведінки споживача. З'ясувати механізм вирівнювання зважених граничних корисностей благ та оптимального становища споживача. Досягти певності у інтерпретації кривої індивідуального попиту. Проаналізувати наслідки зміни ціни товару.

Основна проблема: полягає у визначенні поведінки споживача в залежності від УМОВ споживчого вибору.

Провідна Ідея: використання об'єктивних аспектів теорії поведінки споживача у прийнятті управлінських рішень за УМОВ оптимізації співвідношення потреб, благ, корисності та бюджетних обмежень при

досягненні максимально можливої ефективності господарювання.

Тема 2.1 Корисність товару і рівновага споживача

Поняття потреб. Первинні і вторинні, еластичні та нееластичні потреби. Класифікація економічних благ.

Вихідні УМОВИ для аналізу поведінки споживача: раціональна поведінка і прагнення максимізації сукупної корисності; системи пропорцій і гранична корисність благ; СТРИМУЮЧИЙ вплив бюджету споживача, обмеженість бюджетного доходу і компроміси у СПОЖИВЧОМУ наборі товарів; наявність встановлених без участі споживача цін на всі товари і послуги.

Споживання та динаміка зміни сукупної і граничної корисності. Криві сукупної і граничної корисності. Пропозиція про всякі рівні умови. Корисність і крива попиту. Гранична корисність і ціна. Рента споживача.

Поняття рівноваги споживача. Споживання і максимізація сукупної задоволеності. Зважена гранична корисність. Гроші як благо та її оптимальний розподіл. Граничні корисності благ і їх ціни.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, ділові ігри, індивідуальна та самостійна робота, консультації.

Практикум: вміння розрізняти вихідні УМОВИ для аналізу поведінки споживача, визначати структурований вибір економічних благ. Навчитися керуванню процесом досягнення рівноваги споживача.

Питання для обговорення:

1. Потреби, блага, корисність. Класифікація економічних благ.
2. Вплив бюджетного обмеження на споживчий вибір,
3. В чому полягає принцип спадної граничної корисності?
4. Як взаємодіють граничні корисності благ і рівновага споживача?

Основні поняття теми: потреби, блага, корисність, споживчий вибір, бюджетне обмеження, принципи спадної граничної корисності, граничні корисності благ. рівновага споживача,

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Які різновиди потреб мають вплив на поведінку споживача?
2. Б чому полягає стримуючий Фактор бюджету споживача?
3. Характеристика процесу споживання та динаміки змін сукупної та граничної корисності.
4. Максимізація сукупної задоволеності та процес споживання. Рівновага споживача.

Тема 2.2. Криві байдужості і поведінка споживача

Крива байдужості, її суть і побудова. Структура байдужості. Форма кривої байдужості. Визначення граничної норми заміщення благ за допомогою кривої байдужості. Гранична норма заміщення і гранична корисність. Карта кривих байдужості.

Побудова бюджетної лінії. Бюджетна лінія і сектор неможливого. Змінювання доходу і лінія споживчого бюджету. Вплив цінових змін на бюджет споживача.

Вибір акценту споживання та його оптимізація. Крива "доход - споживання". Еластичність попиту за доходом. Крива Енгеля. Крива "ціна - споживання". Визначення кривої індивідуального попиту.

Наслідки зниження ціни товару як ефекти доходу та заміщення. Аналіз байдужості і ефекта доходу та заміщення. Зниження цін на "нормальний" та "низькоякісний" товар і їх наслідки. Гіффенівський товар. Попит і змінення ціни інших товарів.

Обрані методи: лекційні заняття, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота.

Практикум: набуття навичок побудови кривих байдужості. Навчитися визначати КРИВУ індивідуального попиту, з'ясувати можливі наслідки зниження ціни на попит в залежності від якісних характеристик товарів.

Питання для обговорення:

1. Що таке крива байдужості та яким чином будуються карти кривих байдужості?
2. В чому суть поняття "бюджетна лінія"?
3. Яке значення відіграє стан кривої байдужості в досяганні рівноваги споживача?
4. Що таке ефект заміщення?

Основні поняття теми: крива байдужості, структура байдужості, гранична норма заміщення, гранична корисність, бюджетна лінія, сектор неможливого, рівновага споживача, оптимальне споживання, крива індивідуального попиту, ефект доходу, ефект заміщення, Гіффенівський товар.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Що таке структура байдужості?
2. В чому полягає зміст понять "гранична норма заміщення" і "гранична корисність". ?
3. Яким чином змінення ціни впливає на бюджет споживача?
4. Як здійснюється вибір акценту споживання?

Тема 3. Підприємство як виробнича система

Мета: визначити місце і роль підприємства як найважливішого різновиду мікросистем. Вивчити необхідні умови виробничої функції та з'ясувати

механізм виникнення затрат, пов'язаних з діяльністю господарюючого суб'єкту.

Основна проблема: полягає в тому, що підприємство як мікросистема є носієм виробничої функції. Ринкові умови функціонування сучасного підприємства погребують особливої уваги щодо обґрунтування управлінських рішень по розширенню та згортанню виробництва та ефективністю останнього, як з точки зору кінцевого результату так і з позицій визначення мінімально ефективного розміру підприємства.

Провідна ідея: підприємство як виробнича система - є основою господарства, що характеризується вхідними . процесорними та вихідними параметрами на протязі певного терміну функціонування. Виробнича функція та пов'язані з нею фактори є узагальнюючою характеристикою виробничої системи, ефективність роботи якої значною мірою залежить від рівня та якості затрат на виробництво.

Тема 3.1. Виробнича функція

Підприємство як найважливіший різновид мікросистем. Цілі, завдання, функції. Регламентуючі засоби. Схема виробничої системи. Характеристика параметрів: вхід (фактори виробництва, затрати ресурсів), вихід (продукція, прибуток). Термін і можливі комбінаті ресурсів. Миттєвий, короткий і довготривалий періоди функціонування підприємства.

Правило спадної продуктивності. Поняття виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором. Сукупний, середній та граничний продукт. Феномен "затухання" виробничої функції. Принцип спадної віддачі (продуктивності).

Три фази на графіках "сімейства" кривих сукупного, середнього і граничного продукту. Обґрунтування управлінських рішень по розширенню та згортанню виробництва.

Випуск продукції за різних комбінатій факторів виробництва. Крива однакового продукту - ізокванта. Карта ізоквант. Заміщеність факторів (ресурсів). Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів. Виробничі функції з ідеальною заміщеністю факторів з фіксованою структурою їх використання,

Поняття про економію, обумовлену зростанням масштабів виробництва. Графіки виробничої функції зі сталою (постійною) спадаючою та зростаючою віддачею. Причини позитивного та негативного ефекту масштабу.

Обрані методи: лекційні заняття, практикуми, ділові ігри, консультації, самостійна робота.

Практикум: набуття навичок узагальненого аналізу функціонування підприємства як мікроекономічної системи. Визначення виробничої функції та засвоєння принципів побудови відповідних графіків.

Питання для обговорення:

1. Що представляє собою мікроекономічна модель підприємства?
2. Поняття і параметри виробничої функції. Правило спадної продуктивності.
3. Виробнича функція з двома змінними факторами. Заміщеність факторів.
4. Віддача від масштабу. Ефект масштабу.

Основні поняття теми: Підприємство, виробнича система, Фактор часу, множина можливих комбінацій ресурсів, спадна продуктивність, виробнича функція, сукупний середній та граничний продукт, ізокванта. ефект масштабу.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Які завдання, цілі реалізує підприємство?
2. В чому полягає схема виробничої системи?
3. Як впливає фактор часу на особливості функціонування підприємства?
4. Що таке виробнича функція та чим вона характеризується?
5. Яким чином можна обґрунтувати управлінські рішення по розширенню та згортанню виробництва?
6. В чому полягають особливості побудови ізоквант?
7. Що таке ефект масштабу?

Тема 3.2. Затрати виробництва

Економічний та бухгалтерський підходи до визначення затрат. Альтернативні затрати. "Нормальний прибуток" як складова частина затрат упущених можливостей. Постійні та змінні затрати. Сукупні, середні та граничні затрати.

Типовий характер змінення сукупних, середніх і граничних затрат в короткому періоді. Критичні точки, що розмежовують області нарощування, стабілізації і згортання виробництва продукції.

Вибір комбінацій виробничих факторів за критерієм мінімізації, затрат. Ізокоста, карта ізокост. Сумісний графік однакового продукту і однакових затрат. Умови максимізації випуску за даними цінами ресурсів та загальною сумою затрат.

Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми. Взаємозаміщення кривих середніх і граничних затрат в короткому та довгостроковому періоді.

Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Обрані методи: лекційні заняття, практикуми та розбір господарських ситуацій, консультації, самостійна робота.

Практикум: навчитись визначати затрати виробництва та застосувати їх аналіз у виробничій діяльності підприємства.

Питання для обговорення:

1. Поняття, природа та види затрат.
2. Затрати виробництва в короткому періоді.
3. Умови затрат на довготривалих інтервалах.
4. Механізм визначення виробничої діяльності фірми та її мінімально

ефективного розміру.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Що таке затрати упущених можливостей?
2. Які види затрат існують?
3. В чому полягає різниця між сукупними, середніми і граничними затратами в короткому періоді?
4. Як графічно будується лінія однакових затрат?
5. Коли настають умови мінімізації затрат?
6. Яким чином відбувається взаємозаміщення кривих середніх і граничних затрат?

Тема 4. Підприємство на ринку його продукту

Мета: з'ясувати механізм поведінки підприємства в умовах дії різних ринкових утворень.

Основна проблема: полягає в необхідності визначення мотивів функціонування підприємства в залежності від особливостей ринку даного товару,

Провідна ідея: застосування методів економічного аналізу та їх використання у практиці поведінки підприємства в умовах певних ринкових структур.

Тема 4.1 Особливості поведінки підприємства в умовах досконалої конкуренції

Досконала конкуренція. Ознаки й умови, їх формалізація. Ринкові можливості підприємства за досконалої конкуренції.

Загальний (сукупний, валовий, середній і граничний доход, його графічне представлення. Умови досконалої конкуренті та їх вплив на ринковий попит, попит на продукцію фірми. Графічне відображення попиту в умовах чистої конкуренції.

Два підходи до процесу максимізації прибутку. Принципи співставлення сукупного доходу з сукупними затратами, граничного доходу з граничними затратами. Алгебраїчний вигляд умов максимізації прибутку конкурентного підприємства. "Сукупний" і "граничний" підходи у визначенні процесу мінімізації збитків.

Пропозиція фірми в короткому періоді. Графік галузевої пропозиції.

Умови довготривалої рівноваги. Реакція на зменшення і збільшення попиту фірми галузі. Пропозиція фірми і галузі в довготривалому періоді. Ефективний випуск в умовах досконалої конкуренції.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота, розбір господарських ситуацій.

Практикум: набути навички у визначенні мотивів поведінки підприємства за умов досконалої конкуренції.

Питання для обговорення:

1. Ринок досконалої конкуренції. Характерні риси.
2. Співвідношення доходу з лінією попиту на продукцію фірми.
3. Особливості конкурентної стратегії підприємства в короткому періоді.
4. Довготривала рівновага фірми в умовах досконалої конкуренції.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Які особливості ринкової влади підприємства мають місце за умов досконалої конкуренції?
2. Яким чином визначаються доходи та в чому полягає їх співвідношення з попитом ?
3. В чому полягають принципи зіставлення сукупного (граничного) доходу з сукупними і граничними) затратами?
4. Яким чином визначається пропозиція фірми в короткому періоді?
5. Що таке довготривала рівновага та як досягається ефективний випуск за умов досконалої конкуренції?

Тема 4.2. Підприємство на монопольному ринку

Єдиний продавець і товар. Влада на монопольному ринку. Еластичність попиту.

Головні ознаки монополії, різновиди останніх: відкриті, закриті, природні.

Ефект зростання масштабів виробництва щодо великих фірм. Галузі природних монополій, неможливість конкуренції. Створення державою легальних бар'єрів. Умови впливу на монопольну владу.

Вигляд та характер кривої попиту монополіста. Наслідки нисхідного характеру кривої попиту: перевищення ціни над граничним доходом, зв'язок обсягів виробництва з ціною і певний вибір монополістом щодо визначення цінової, політики та обсягів виробництва.

Цінова еластичність попиту та її вплив на поведінку монополіста. Відношення граничного доходу і граничних затрат за еластичністю попиту.

Взаємозалежність обсягів виробництва, цін, затрат і доходу -проблеми її визначеності та аналізу. Правило "великого пальця" для ціноутворення.

Цінова дискримінація: суть і умови здійснення. Розподіл ринків монополістом і встановлення більш високої ціни на продукт при менш еластичному попиті.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, ділові ігри та розбір дискусійних питань за темою, самостійна та індивідуальна робота.

Практикум: навчитися аналізувати монопольний ринок та позицію підприємства на ньому. Набути знань у визначенні ринкової влади та необхідних умов у впливі на неї.

Питання для обговорення:

1. СУТЬ монополії, основні поняття та ознаки.
2. Гальмівні тенденції при вступі конкурентів у монополізовану галузь.
3. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва.
4. Практичні аспекти ціноутворення, аналіз обсягів виробництва, цін, затрат і доходу.
5. Цінова дискримінація, зміст та умови здійснення.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Які існують особливості монопольних утворень та в чому полягають їх ознаки?
2. Що таке ефект зростання масштабів виробництв та які є обмежуючі умови для монопольної влади.
3. Які основні характеристики кривої попиту монополіста?
4. Яким чином впливає на поведінку монополіста цінова еластичність попиту?
5. В чому полягає зміст правила "великого пальця"?
6. Чому монополіст розділяє ринки і що таке ціновий фактор при зміні еластичного попиту?

Тема 4.3. Поведінка підприємства на ринку монополістичної конкуренції

Монополістична конкуренція і ознаки, що відрізняють її від чистої, монополії і досконалої, конкуренції. Чисельність товаровиробників. Диференціація продукту та її форми умови входження в галузь. Нецінова конкуренція за даної ринкової структури.

Еластичність попиту за монополістичної конкуренції. Прибутки і збитки підприємства в короткостроковому періоді. Обсяг виробництва і продаж, ціна товару. Умова беззбитковості в довгостроковому періоді. Затрати підприємства за монополістичної конкуренції. Надлишкова виробнича потужність і діапазон споживчого вибору.

Суть і передумови розвитку нецінової конкуренції. Диференціація продукту і його вдосконалення. Рекламу товару. Проконкурентна точка зору на рекламу, докази на її користь. Вплив реклами на обсяг виробництва і середні затрати, Антиконкурентна позиція по відношенні до реклами, докази проти реклами. Монополістична конкуренція і економічний аналіз.

Обрані методи: лекційні заняття, практикум, консультації, самостійна та індивідуальна робота, розбір господарських ситуацій.

Практикум: визначити мотиви поведінки підприємства за умов монополістичної конкуренції та роль рекламної діяльності у виробничій сфері.

Питання для обговорення:

1. Поняття і розповсюдження монополістичної конкуренції.
2. Ринково-продуктова стратегія підприємства (ціна і обсяг виробництва).
3. Нецінова конкуренція.
4. Реклама і обсяги виробництва.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Які ознаки монополістичної конкуренті?
2. Що таке досконала конкуренція?
3. Які затрати несе підприємство за умов монополістичної конкуренції?
4. Чим характеризується діапазон споживчого вибору?
5. В чом полягає принцип диференціації продукту?
6. Чому реклама товару виконує роль регулятора та дозатора виробничої діяльності ?

Тема 4.4. Олігополія і підприємство

Основні ознаки олігополії. Чисельність товаровиробників, показники концентрації. Диференційованість продуктів. Основні причини існування олігополії. Умови, бар'єри для входження в олігополістичну галузь. Ефект масштабу і злиття. Олігополія і загальна залежність. Формування умов політики і відповідна реакція конкурентів.

Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія, суть моделі Курно. Формальні умови моделі. Оптимізація обсягу виробництва в умовах дуополії. Рівновага Курно. Необхідність динамічного регулювання і обмеженість моделі Курно.

Головні риси ціноутворення за олігополії. Основні моделі олігополістичного ціноутворення. Ламана крива попиту, поведінка конкурентів і ціни на продукти підприємства. Олігополія заснована на таємній змові, ціноутворення в цих умовах, перешкоди за таємної змови. Лідерство в цінах. Ціноутворення за принципом "затрати плюс. . .". Роль нецінової конкуренції.

Ефективність олігополії в порівнянні з іншими ринковими структурами. Економічні наслідки олігополії. Науково-технічний прогрес в олігополістичній галузі.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота.

Практикум: навчитись визначати поведінку підприємства в умовах дії олігополістичних принципів ринкової структури.

Питання для обговорення:

1. Олігополія, її суть і розповсюдження.
2. Модель дуополії Курно.
3. Механізм олігополістичного ціноутворення.
4. Умови виникнення економічної ефективності на олігопольному ринку.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Які основні умови існування олігопольного ринку?
2. Яким чином формуються умови політики і в чому полягає відповідна реакція конкурентів?

3. В чому складність поведінки підприємства в умовах олігополії.
4. Що таке рівновага Курно?
5. Дайте характеристику основних моделей олігополістичного ціноутворення.
6. В чому суть нецінової конкуренції?
7. Які економічні наслідки олігополії і в чому складається економічна ефективність останньої?

Тема 5. Фактори виробництва

Мета: визначити мотиви поведінки підприємства на ринках факторів виробництва.

Основна проблема: полягає . У визначенні ринків факторів виробництва та взаємодії з ними виробничих структур.

Провідна ідея: визначення структури ринку факторів виробництва та особливості. функціонування підприємства на ринках праці та капіталу.

Тема 5.1. Ринок факторів виробництва і поведінка підприємства

Фактори виробництва в аспекті мікроекономічного аналізу. Раціональність його використання і умови рівноваги підприємства-споживача. Попит на фактори виробництва, його обов'язкові характеристики. Попит на економічні ресурси з точки зору теорії граничного продукту. Правило використання ресурсів. Економічність попиту на економічні ресурси, фактори еластичності. Пропозиція економічних ресурсів, фактори її еластичності.

Ринок факторів виробництва за досконалої конкуренті. Аналіз попиту на фактор виробництва окремих підприємств, за умови змінності лише одного фактору. Особливості попиту, якщо кілька факторів є змінними. Крива ринкового попиту. Ринкова пропозиція факторів виробництва. Рівновага на конкурентному ринку факторів виробництва.

Монополія на ринку факторів виробництва. і характерні риси. Джерела монополістичної влади. Граничні і середні доходи. Оптимальний обсяг закупки, правило його визначення.

Ринок праці як найбільш показовий приклад монопольної влади.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота, ділові, ситуації, розбір дискусійних питань по темі.

Практикум: з'ясувати основні положення та принципи конкурентної структури ринку факторів виробництва і відповідність певної поведінки підприємства.

Питання для обговорення:

1. Фактори виробництва, їх роль та оцінка.
2. Ринок факторів виробництва з точки зору попиту.
3. Підприємство на монополістичному ринку факторів виробництва.
4. Монопольний ринок факторів виробництва, монопольна влада.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. В чому полягають основні риси факторів виробництва.
2. Яким чином формується пропорція економічних ресурсів та які існують фактори її еластичності?
3. Як поводить себе попит за умов змінності факторів виробництва.
4. Що таке граничний та середній дохід?
5. Які основні характеристики ринку праці ?
6. В чому виражається монопольна влада на ринку факторів виробництва ?

Тема 5.2. Ринок праці

Особливості праці як фактору виробництва. Попит підприємства на працю. Рівень заробітної плати і гранична продуктивність праці. Крива попиту на працю окремого підприємства, попит на працю в галузі.

Пропозиція праці, її сукупний характер. Заробітна плата як основний фактор пропозиції. Попит і пропозиція на цьому ринку. Рівень зайнятості і ставки заробітної плати за монополії. Умови максимізації прибутку монополіста,

Монополія на ринку праці. Монопольна влада на встановлення тарифної ставки зарплати. Роль профспілок. Граничний дохід продукту і рівень оплати праці. Двостороння монополія на ринку праці.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота.

Практикум: вивчити особливості попиту на працю та роль останньої у реалізації виробничих завдань.

Питання для обговорення:

1. Праця як фактор виробництва: попит і пропозиція.
2. Ринок праці в умовах монополії.
3. Умови максимізації прибутку.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. В чому полягає механізм формування попиту на працю?
2. Як будується крива попиту і який зміст граничної продуктивності праці?
3. Що таке ціна попиту і який зміст граничної продуктивності праці?
4. Як взаємопов'язані рівень зайнятості і ставка заробітної плати за монополії?
5. Яким чином формується монопольна влада на встановлення ставки заробітної плати

Тема 5.3. Ринок капіталу і конкурентна стратегія підприємства

Основний та оборотний капітал, його формування, використання.

ефективність. Оцінка основного капіталу з точки зору фактору часу. Дисконтована вартість. Процентна та дисконтована вартість капітального товару.

Порівняння ціни попиту і ціни пропозиції капітального товару та інвестиційного рішення. Криві ціни попиту і ціни пропозиції капітальних товарів. Оптимальний рівень інвестування для підприємства і його змінення за коливання процентної ставки.

Гранична ефективність інвестицій, процентна ставка та оптимальний обсяг капіталу.

Процентна ставка і закупка реального капіталу. Номінальні і реальні ставки процента. Діапазон ставок та фактори, що визначають його Ставка процента і її вплив на обсяг і структуру капітальних товарів.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота, розбір господарських ситуацій,

Практикум: з'ясувати складові конкурентної стратегії підприємства на ринку капіталу.

Питання для обговорення:

1. Капітал-фактор виробництва довготривалого користування.
2. Інвестиційне рішення підприємства, визначення ціни попиту і ціни пропозиції.
3. Ефективність інвестицій оптимальний обсяг капіталу.
4. Сукупні інвестиції і процентна ставка,

Запитання для самоаналізу і самоперевірки:

1. Який зміст понять основний та оборотний капітал?
2. Що таке процентна та дисконтована вартість капіталу?
3. Як визначається оптимальний рівень інвестування підприємства?
4. Б чому полягає зміст закупки реального капіталу, виходячи з процентної ставки?
5. Які головні характеристики визначають номінальну та реальну ставки процента ?

Тема 6. Ефективність і загальна рівновага

Мета: з'ясувати умови досягнення рівноваги ринковою системою та визначити зміст економіки добробуту.

Основна проблема: полягає у визначенні оптимального використання ресурсів товаровиробником в умовах обмеженості можливостей.

Провідна ідея: визначення механізму досягнення ефективності та рівноваги ринкової системи за умов обмеженості ресурсів і необхідності їх оптимального використання.

Тема 6.1. Оптимальність і рівновага

Оптимальний розподіл ресурсів серед виробників. Оптимальний розподіл продуктів серед споживачів. Досконала конкуренція і досягнення економічної рівноваги загальної системи. Оптимальність системи за Парето. Ефективний розподіл. Рівновага у короткостроковому та довгостроковому періоді?

Аналіз загальної рівноваги. Взаємозв'язок міжнародних ринків. Ефективність при обміні.

Еластичність попиту на економічні ресурси. Стратегія прийняття фірмою інвестиційного рішення.

Оптимальний рівень інвестування. Гранична ефективність інвестицій. Ефективність капіталу.

Обрані методи: локшині та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота, розбір дискусійних питань

Практикум: визначитись в умовах досягнення оптимальності розподілу ресурсів та необхідних шляхах щодо загальної рівноваги і економічної ефективності.

Питання для обговорення:

1. Проблема оптимальності і загальна економічна рівновага.
2. Ресурси та їх раціональний розподіл.
3. Оптимальність за Парето.
4. Попит та пропозиція ресурсів.
5. Інвестування та визначення ефективності цього процесу.

Запитання для самоаналізу ти самоперевірки:

1. Яким чином досягається принцип оптимальності щодо розподілу ресурсів?
2. Що таке економіка рівноваги?
3. Як здійснюється аналіз загальної рівноваги?
4. Як визначається оптимальний рівень інвестування?

Тема 6.2. Виробничі можливості

Обмеженість ресурсів і багатоваріантність їх використання. Альтернативність виробничих можливостей та їх лінія. Економічно ефективне споживання. Гранична норма трансформації. Лінія споживчих можливостей. Ефективність використання ресурсів і загальна рівновага. Теорема економічної теорії добробуту. Індекс Джині.

“Діаграма Еджуорта” та її застосування для аналізу виробництва та розподілу ресурсів в економіці з фіксованою пропозицією праці і капіталу.

Контрактна крива. Кордон можливих корисностей. Конкурентна рівновага. Ефективність виробництва.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота, ділові ігри.

Практикум: навчитись аналізувати виробничу ситуацію в умовах обмеженості ресурсів та можливостей виробництва.

Питання для обговорення:

1. Виробничі можливості і оптимальний розподіл ресурсів.
2. Аналіз виробництва та розподілу ресурсів.
3. Споживчі можливості і ефективність використання ресурсів.
4. "Скринька Еджуорта" як засіб описання економіки обміну.
5. Оптимальність використання ресурсів за Парето.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки:

1. Яке споживання називають економічно ефективним?
2. Що дає аналіз лінії виробничих можливостей?
3. Що таке гранична норма трансформації ?
4. Що так міра нерівності (індекс Джині)?
5. В чому виражається ефективність виробництва?

Тема 6.3. Можливі корисності і оптимальний розподіл продуктів

Лінія можливих корисностей і межа задоволеності. Умови ефективного розподілу продуктів серед споживачів. Оптимальність розподілу за Парето.

Крива (кордон) можливих корисностей. Умови одержання чистого виграшу за відсутністю оптимального розподілу.

Досягнення ефективності в системі ринків за досконалої конкуренції та розподіл добробуту. Рівновага споживачів на конкурентному ринку.

Справедливість і ефективність. Ефективність на ринках продуктів. Ринкова влада. Неповна інформація. Зовнішні ефекти. Суспільні блага. Ринки з асиметричною інформацією.

Позаринкові впливи і суспільні блага.

Обрані методи: лекційні та практичні заняття, консультації, самостійна та індивідуальна робота. Розбір господарських ситуацій.

Практикум: з'ясувати умови передбачуваних корисностей за необхідної оптимізації розподілу продуктів та досягнення ефективності на ринках.

Питання для обговорення:

1. Характеристика корисностей і умови ефективного розподілу продуктів.
2. Розподіл за Парето.
3. Ефективність на ринках.

4. Особливості ринків з асиметричною інформацією.

Запитання для самоаналізу і самоперевірки:

1. Що таке ефективний розподіл продуктів?
2. Яким чином досягається на конкурентному ринку рівновага споживачів?
3. В чому складається ринкова влада ?
4. Які наслідки позаринкових впливів?

Структура курсу

Змістовий модуль	ТЕМА	Кількість годин			
		лекції	Практичні	сам роб.	всього
1	1. Введення в сучасну економічну теорію. Основні поняття та категорії				
	1.1. Предмет і завдання курсу	1		5	6
	1.2. Основи теорії попиту	1	2	6	9
	1.3. Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції. Еластичність.	2	2	7	11
	2. Теорії поведінки споживача				
	2.1. Корисність товару і рівновага споживача	1	1	4	6
	2.2. Криві байдужості і поведінка споживача	1	1	5	7
2	3. Підприємство як виробнича система				
	3.1. Виробнича функція	1	1	4	6
	3.2. Затрати виробництва	1	1	4	6
3	4. Підприємство на ринку його продукту				
	4.1. Особливості поведінки підприємства в умовах досконалої конкуренції	1	2	5	8
	4.2. Підприємство на монопольному ринку	1	2	5	8
	4.3. Поведінка підприємства на ринку монополістичної конкуренції	1		5	6
	4.4. Олігополія і підприємство	1		5	6
4	5. Фактори виробництва				
	5.1. Ринок факторів виробництва і поведінка підприємства	1	1	6	8
	5.2. Ринок праці	1	1	6	8
	5.3. Ринок капіталу і конкурентна стратегія підприємства	1		6	7
	6. Ефективність і загальна рівновага				
	6.1. Оптимальність і рівновага	1		5	6
	6.2. Виробничі можливості			6	6
6.3. Можливості корисності і оптимальний розподіл продуктів			6	6	
	ВСЬОГО:	16	14	90	120

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основи теорії попиту	2
2	Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції. Еластичність.	2
3	Корисність товару і рівновага споживача	1
4	Криві байдужості і поведінка споживача	1
5	Виробнича функція	1
6	Затрати виробництва	1
7	Особливості поведінки підприємства в умовах досконалої конкуренції	2
8	Підприємство на монопольному ринку	2
9	Ринок факторів виробництва і поведінка підприємства	1
10	Ринок праці	1
Разом		14

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу	5
2	Основи теорії попиту	6
3	Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції. Еластичність.	7
4	Корисність товару і рівновага споживача	4
5	Криві байдужості і поведінка споживача	5
6	Виробнича функція	4

7	Затрати виробництва	4
8	Особливості поведінки підприємства в умовах досконалої конкуренції	5
9	Підприємство на монопольному ринку	5
10	Поведінка підприємства на ринку монополістичної конкуренції	5
11	Олігополія і підприємство	5
12	Ринок факторів виробництва і поведінка підприємства	6
13	Ринок праці	6
14	Ринок капіталу і конкурентна стратегія підприємства	6
15	Оптимальність і рівновага	5
16	Виробничі можливості	6
17	Можливі корисності і оптимальний розподіл продуктів	6
Разом		90

7. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	<p>Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»».</p> <p>З дисципліни ЗВО може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на екзамені. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із ЗВО під час лекцій та консультацій та опитувань ЗВО під час захисту РГР. Результати поточного контролю за відповідний модуль оприлюднюються викладачем на наступному практичному занятті. Бали, які набрані ЗВО під час модульних контролів, складають оцінку поточного контролю.</p> <p>Підсумковий контроль у вигляді <i>екзамену</i> проводиться під час сесії у тестовій формі (максимально можлива оцінка – 40 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за екзамен. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається з трьома питаннями: двома теоретичними (по 30 балів максимум за кожне) та одним практичним (40 балів</p>
--	--

	<p>максимум). Білети до екзамену знаходяться у пакеті документів на дисципліну.</p> <p>У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”». Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.</p>
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	Якісне та вчасне виконання РГР
Практичні заняття	Активність та ініціативність на практичних заняттях
Умови допуску до підсумкового контролю	Мінімум 21 бал за підсумками семестрового (поточного) контролю.

Поточний контроль за модулями

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
Змістовий модуль 1.	0...5
1. Активність та усні відповіді	0...5
Змістовий модуль 2.	0...5
1. Активність та усні відповіді	0...2
2. Розв'язання задач	0...3
Змістовий модуль 3.	0...5
1. Активність та усні відповіді	0...2
2. Розв'язання задач	0...3
Змістовий модуль 4.	0...5
1. Активність та усні відповіді	0...2
2. Розв'язання задач	0...3

Модульний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
--	-----------------

Змістовий модуль 1.	0...15
1. Модульний контроль	0...10
2. Результат поточного контролю	0...5
Змістовий модуль 2.	0...15
1. Модульний контроль	0...10
2. Результат поточного контролю	0...5
Змістовий модуль 3.	0...15
1. Модульний контроль	0...10
2. Результат поточного контролю	0...5
Змістовий модуль 4.	0...15
1. Модульний контроль	0...10
2. Результат поточного контролю	0...5
Зважена семестрова оцінка	0...60

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (21), він не допускається до складання екзамену під час підсумкового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю),

задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету або онлайн у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі РГР оцінюється в 1 бал. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямами курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні розрахунково-графічних робіт (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Основна:

1. Задоя А.О. Мікроекономіка: Курс лекцій: Навч. посіб./ А.О. Задоя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2017. – 176 с.
2. Задорожна Н. В. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2013. – 219 с.
3. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; За заг. ред. С. Будаговської. – К.: Основи, 2017. – 518 с.
4. Піндайк Р.С. Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка / Пер з англ. А. Олійника, Р. Скільського. – К.: Основи, 2018. – 646 с.
5. Curtis D. Microeconomics: Markets, Methods & Models / D. Curtis, I. Irvine. – London : Roulege, 2014. – 425 p.

Додаткова:

6. Рудий М.М. Мікроекономіка (Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей) / М.М. Рудий, С.І. Михайлов. – К.: «Юнівест Медіа», 2015. – 312 с.

7. Рудий М.М. Мікроекономіка. Навч. пос. / М.М. Рудий, В.В. Жебка. – К.: «Центр учбової літератури», 2018. – 360 с.

8. Семюельсон Пол. А. Мікроекономіка / Пол А. Семюельсон. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 676 с.

9. Ястремський О.І. Основи мікроекономіки: Підручник / О.І. Ястремський, О.Г. Гриценко. – К.: Знання-Прес, 2017. – 579 с.

Інформаційні ресурси:

1. www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України

2. www.rada.gov.ua – Законодавство України

3. www.worldbank.org.ru – Світовий банк

4. www.bank.gov.ua – Національний Банк України

